

Murakami Norwegian Wood | Maailmankirjat

Balladi Naokosta. VESA LAHTI

”Sittenhän se on hengenvaarallinen”, sanoin. ”Jossain on syvä kaivo, mutta kukaan ei tiedä missä se on. Jos kaivoon putoaa, se on sitten menoa.”

”Se on menoa. Aaaaaaaa, pläts. Sen pituinen se.”

”Sellaista varmaan sattuukin aina joskus. Ehkä kahden tai kolmen vuoden välein. Kun joku katoaa yllättäen eikä häntä löydetä mistään, täkäläisillä on tapana sanoa: ’Voi, hän on pudonnut peltokaivoon.’”

”Olisi ikävää kuolla sillä lailla”, sanoin.

”Olisi hirveää kuolla sillä lailla”, Naoko sanoi ja pyyhkäisi heinän siemeniä hihastaan.

Norwegian Wood

Naoko ja kirjan minäkertoja, Toru kävelevät niityllä ja keskustelevat suhteestaan, joka ei ole aivan ongelmaton. Sitä ei ole nuoren Naokon elämäntilannekaan. Haruki Murakamin kirjan *Norwegian Wood* ensimmäinen luku tarjoaa lukijalleen avaimet 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa tapahtuviin, surun ja nostalgian sävyttämiin kuviin.

”Itse aika mateli samassa tahdissa kuin minä kompuroin eteenpäin. Ihmiset ympärilläni olivat painaneet ohitseni jo kauan sitten, mutta minä ja aika olimme jääneet jälkeen ja rämimimme upottavassa liejussa. Maailma ympärilläni oli muuttumassa radikaalisti. Kuolema oli korjannut John Coltranen, joka oli tehnyt seuraa monelle muulle. Julistettiin, että edessä oli vallankumouksellisia muutoksia, mutta ne tuntuivat aina olevan vielä vähän matkan päässä, ihan kulman takana. Ne ”muutokset”, joita saatiin aikaan, olivat loppujen lopuksi vain uusia lavasteita, kaksiulotteisia kulisseyä joilla ei ollut sisältöä eikä merkitystä. Laahustin eteenpäin päivää kerrallaan ja katsoin sivuilleni vain harvoin”_

*Norwegian Wood*_

Murakamilla on taito kirjoittaa traagisista ja melankolisista tapahtumista koskettavasti. Hän ei sorru ylilyönteihin tai liialliseen sentimentaalisuuteen. Kuin suuresti ihailemallaan Raymond Carverilla, jota Murakami on myös kääntänyt, hänenkin päähenkilöillään on vaikeuksia sanoa vielä se yksi asia, se tärkein, joka jää aina sanomatta. Murakamilla ja Carverilla henkilöt ajautuvat tahtomattaan tilanteisiin, joihin jumiudutaan, eikä ulospääsyä löydy. *Norwegian Woodin* minäkertoja Toru on vasta nuoren elämänsä alussa kuohuvan vuosikymmenen vaihtuessa toiseksi. Hän tarkkailee maailmaa ikään kuin ulkopuolisen silmin. Kaikki kirjan asiat tapahtuvat pääosan vieville naisille: Naokolle, Midorille ja Reikolle. Toru elää heidän kauttaan.

Kultahattu, *The Great Gatsby*

”Ja kun istuin siinä pohtien vanhaa, tuntematonta maailmaa ajattelin Gatsbyn ihmetystä hänen nähdessään ensimmäisen kerran Daisyn laiturin päässä palavan vihreän valon. Hän oli kulkenut pitkän matkan saapuakseen tälle siniselle nurmikentälle, ja hänen haaveensa oli

silloin täytyntä tuntua olevan niin lähellä toteutumistaan, että sen olisi miltei mahdotonta enää liukua hänen käsistään. Hän ei tietänyt, että se oli jo jäänyt hänen taakseen, jonnekin suurkaupungin takaiseen suureen pimeyteen, missä laajat lakeudet loittonivat yöhön.” *The Great Gatsby*

Paul Austerin *Sunset Park* teoksella ja Haruki Murakamin *Norwegian Wood* kirjalla on yhteisiä tekijöitä. Näkemyksellisen ja tyyllillisen yhteneväisyyden ohella molemmissa kerrotaan F. Scott Fitzgeraldin *Kultahattusta*. Fitzgeraldin teoksen tapahtumat sijoittuvat Yhdysvaltoihin 1920-luvulle, jolloin eletään kieltolain aikaa, on juuri selviydytty toisen maailmansodan myrskyistä, jazz soi ja elämä kukoistaa talouslaman hämmöittäessä vuosikymmenen lopulla. Rikkaat juhlivat menestystään, joka on saavutettu kyseenalaisin keinoin. Sodan traumoja podetaan ja juhlitaan kuin viimeistä päivää. Tarinan minäkertoja Nick Carraway seuraa Jay Gatsbyn vaurastumista ja tuhoa sivummalta. Nickissä ja Murakamin Toru Watanabesella on jotain hyvin samanlaista. Paul Austerin *Sunset Park*issa kertoja on kaikkietietävä, joka seuraa Miles Hellerin elämää ja muutaman muun *Sunset Park*in talossa asuvan henkilön elämänvaiheita. Miles lukee *Kultahattua* ja samoin tekee hänen tuleva nuori rakastettunsa Pilar, joka lukee kirjaa puistossa heidän tavatessaan ensimmäisen kerran. On merkille pantavaa, kuinka Fitzgeraldin kirja kiinnostaa näitä nuoria ihmisiä. Mahdollisesti juuri kaikkien kolmen kirjan traagiset tapahtumat sitovat nämä hyvin runolliset teokset toisiinsa. Miles, Jay Gatsby ja Toru ovat surullisen hahmon ritareita, jotka ovat toivottomasti rakastuneita ja vain Milesillä on toiveita rakkauden toteutumisesta. Kaikissa kolmessa kirjassa päähenkilöt ovat nuoria, eletään murroksessa, uuden aikakauden alkua ja vanhan loppua. *Sunset Park* liittyy joukkoon ehkä hieman löysemmin, sillä WTC- iskusta on kulunut tapahtumien aikoihin jo lähes kahdeksan vuotta. Nämä nuoret miehet harhailevat päämäärättömästi yhteisönsä, perheensä ja rakkaimpiensa parissa voimattomina puuttumaan väijäämättömään. Erotiikka ja seksuaaliset kokemukset turruttavat mielen ja antavat hetkellisen vapautuksen elämän ahdistavuudesta. *Sunset Park*in Miles pakenee vuosiksi traagista tapaturmaa ja Toru suree rakastettunsa menettämistä harhaillen kulkurina ympäri maata. Suru ja toivottomuus eivät anna kolhitulle itsetunnolle mitään mahdollisuutta.

Samankaltaisuutta löytyy myös Torun vuokraamasta mökistä ja *Sunset Park*in yhteiskommuunista. Kirjailijoiden kuvaukset tukevat toisiaan ja limittyvät kuin yhdeksi ja samaksi kollaasiksi.

“Ellen seisoo talon etukuistilla ja katsoo sumuun. On sunnuntaiamu ja ulkona on jopa lämmintä, liian lämmintä joulukuun aluksi. Tuntuu kuin oltaisiin toisessa vuodenaikassa tai toisella leveysasteella. Kosteaa, leppoista säää tuo hänen mieleensä tropiikin. Kun hän katsoo kadun toiselle puolelle, niin sumu on niin tiheää, että hautausmaa on näkymättömissä. Kummallinen aamu, hän sanoo itsekseen. Pilvet ovat laskeutuneet maahan saakka ja maailmasta on tullut näkymätön – mikä sinänsä ei ole hyvä eikä paha asia, hän pääättelee, vain kummallista.” *Sunset Park*

“Kun olin lopettanut lukemisen, jäin kuistille istumaan ja annoin katseeni vaeltaa puutarhassa, joka oli nyt täynnä kevään tuoreutta. Pihalla seisoi vanha kirsikkapuu, jonka kukat lähestyivät kauneinta loistoaan. Tuuli puhalsi vienosti ja päivänvalo sai kaiken näyttämään oudon utuiselta ja savuiselta. Lokki-kissa vaelsi jostain luokseni, ja raavittuaan kuistin lau-

toja hetken se kävi viereeni makaamaan ja nukahti.” *Norwegian Wood*

Murakamin ajankuvauksessa populaarikulttuuri; musiikki, elokuvat ja kirjallisuus ovat vahvasti läsnä antaen näin lisämausteensa kertomukselle. Joskus käy myös niin, että hän sortuu ilmiselviin alleviivauksiin, kuten Torun ryhtyessä lukemaan Thomas Mannin Taikavuorta hänen lähtiessään tapaamaan Naokoa parantolaan. Torulle matkasta ei koidu seitsemän vuoden poissaoloa kuten Hans Castorpille, eikä edes Naokolle.

”Muistini on kuitenkin heikentynyt ja olen jo unohtanut vaikka mitä. Yleensä minua alkaa puistattaa, kun kirjoitan tällä tavalla ulkomuistista. Mitä jos olenkin unohtanut kaikkein tärkeimmän? Mitä jos sisimmässäni on jokin synkkä unholha, johon kaikki tärkeimmät muistoni kasaantuvat ja maatuvat hiljalleen?

Oli niin tai näin, näillä eväin minun pitää nyt jatkaa. Puristan näitä himmenneitä, himmeneviä, vajavaisia muistoja rintaani vasten ja jatkan tämän kirjan kirjoittamista epätoivon vimmalla, kuin mies joka kaluaa luita nälissään. Miten muuten voisin pitää lupauksen, jonka annoin Naokolle?” *Norwegian Wood*

Kauneus, runollisuus hehkuvat Murakamin tekstissä. Unohtaminen on kyseenalaista kuin elämäkin. Ranskaksi kirjan nimi on *La ballade de l'impossible*.

And when I awoke
I was alone,
this bird had flown. (Lennon/McCartney)

Haruki Murakami **Norwegian Wood**, suom. Aleksi Milonoff, Tammi, 2012.